

Dezvoltarea economică și socială a României în anii construcției socialiste

Dr. Ion Marinescu

În cei 30 de ani de la eliberare, țara noastră a parcurs mai multe etape istorice în decursul cărora poporul român, sub conducerea încercată a Partidului Comunist Român, a reușit să lichideze vechea orînduire burgheză cu puternice rămășițe feudale, să construiască societatea socialistă cu o economie modernă și prosperă bazată pe cuceririle științei și tehnicii contemporane.

Înfăptuirea cu succes a procesului de industrializare socialistă a țării, a cooperativizării și reorganizării pe baze moderne a agriculturii, a dezvoltării armonioase a celorlalte ramuri ale economiei naționale, realizările de seamă obținute în domeniul învățămîntului, științei și culturii, atestă realismul și viziunea științifică a partidului și statului nostru în infăptuirea politicii de dezvoltare economico-socială a țării. România a reușit ca într-o perioadă istorică relativ scurtă, de numai trei decenii, să depășească stadiul de țară slab dezvoltată, să devină un stat industrial-agrar cu o economie dinamică și echilibrată, capabilă să asigure avîntul nestăvilit al forțelor de producție, în vederea ajungerii din urmă, în următoarele decenii, a statelor dezvoltate din punct de vedere economic.

Semnificativ pentru dinamismul economiei românești este faptul că în mai puțin de un pătrar de veac (1950—1973) producția industrială a crescut de peste 16 ori, producția de construcții-montaj de 14 ori, producția globală agricolă de aproape 3 ori, transportul de mărfuri mai mult de 12 ori, volumul desfacerilor de mărfuri prin comerțul socialist de 9 ori.

Ritmul accelerat de dezvoltare economică, cu precădere a industriei și a celorlalte ramuri ale producției materiale, cu o productivitate mai ridicată, bazat pe o justă politică de acumulare a statului, a asigurat o creștere a venitului național — în aceeași perioadă — de peste 8 ori. Astăzi 30—33 % din venitul național se repartizează pentru dezvoltarea producției și a celorlalte activități sociale, din care cea mai mare parte este alocată pentru investiții. Volumul investițiilor, astăzi de aproape 18 ori mai mare comparativ cu anul 1950, a contribuit la reutilizarea și modernizarea economiei pe baza mecanizării și automatizării proceselor de producție, la sporirea capacităților de producție, la sporirea considerabilă a locurilor de muncă. Personalul din economie a crescut, față de anul 1950, de 2,7 ori iar al muncitorilor de 3,7 ori.

Ca urmare a dezvoltării prioritare a industriei, în special a ramurilor de bază și a celorlalte ramuri ale producției materiale, au intervenit importante mutații în ce privește repartizarea pe ramuri a forței de muncă.

Ponderea populației ocupate în industrie a crescut de la 12 %, în anul 1950, la cca 28 % în anul 1973, în timp ce populația ocupată în agricultură s-a redus în aceeași perioadă de la 74 % la 42 %. Concomitent a avut loc o creștere a populației ocupate în sfera serviciilor, cu deosebire în activitățile de învățământ, cultură și artă, ocrotirea sănătății.

Mutațiile intervenite în repartitia forței de muncă pe ramuri, cu deosebire între agricultură și ramurile neagricole, modificarea structurii populației pe profesii, meserii, nivele de instruire și sectoare social-economice, au determinat o accelerare a mobilității socio-profesionale a populației și au influențat în mod hotărâtor structura socială a populației.

În anii edificării socialismului în țara noastră, clasa muncitoare, cea mai avansată forță socială a țării, a cunoscut o puternică creștere numerică. Dacă în anul 1945 ponderea populației din categoria socială a muncitorilor era de cca 13 %, astăzi ponderea acestei categorii sociale, în populația totală a țării, a ajuns la cca 50 %. Concomitent cu creșterea numerică a clasei muncitoare au avut loc profunde schimbări calitative în interiorul acesteia, determinate în special de progresul tehnic și științific, de modernizarea structurilor economice, de adîncirea procesului diviziunii sociale a muncii, de prelungirea duratei și perfecționarea învățămîntului general și tehnic de specialitate.

În ramurile industriei supuse unui intens proces de modernizare, pe baza ultimelor achiziții ale progresului tehnic și științific, au apărut ocupații și meserii noi care necesită o pregătire tehnică și de specialitate mai ridicată, în exercitarea cărora munca intelectuală ocupă un loc important, și au început să dispară treptat unele ocupații tradiționale cu caracter meșteșugăresc sau cu un nivel mai scăzut de calificare; ocupațiile și meseriile muncitorești au cunoscut o gamă mai largă de diversificare, odată cu adîncirea procesului diviziunii sociale a muncii; a crescut rolul clasei muncitoare în organizarea și conducerea proceselor de producție. Ca urmare a lichidării micii proprietăți agricole și a cooperativizării agriculturii, a apărut o clasă nouă — țărănimea cooperatistă, care ocupă un loc important în activitățile ce se desfășoară pentru creerea de bunuri materiale și sporirea avuției naționale. Datorită unor condiții obiective, în zonele de munte și submontane continuă să-și desfășoare activități productive pe lotul propriu, în silvicultură sau în activități neagricole, un număr restrîns de țărani particulari.

Deși țărănimea cooperatistă prezintă numericește o tendință din ce în ce mai pronunțată de scădere, pe măsură ce agricultura se transformă într-o ramură modernă a economiei, dotată cu mijloace tehnice capabile să contribuie la creșterea în proporții însemnate a productivității muncii din această ramură, crește rolul ei social, aportul acesteia la sporirea activităților productive de natură să asigure cantități din ce în ce mai mari de produse agricole ca bază de materii prime pentru industrie și pentru alimentația populației.

A crescut ponderea intelectualității în diferite categorii de oameni ai muncii, în special pe seama activităților de învățământ, știință, cultură,

artă, ocrotirea sănătății și a profesiilor și specialităților cu caracter tehnic-productiv legate de promovarea progresului tehnic în activitățile economice. Dezvoltarea intelectualității noi, care în cea mai mare parte provine din rîndurile clasei muncitoare și a țărănimii cooperatiste, se integrează organic și în mod obiectiv în procesul general de omogenizare socială, de intelectualizare treptată a activităților cu caracter productiv odată cu creșterea nivelului de cultură generală al clasei muncitoare, cu ștergerea treptată a diferențierilor dintre munca fizică și intelectuală.

În condițiile dezvoltării armonioase și echilibrate a economiei au crescut și s-au diversificat serviciile pentru populație prestate în bună parte de unitățile specializate din sectorul cooperatist. Odată cu extinderea sectorului cooperatiei meșteșugărești, micii meseriași particulari au trecut treptat în categoria meșteșugarilor cooperatori care, folosind în comun mijloacele de producție, desfășoară o activitate utilă pentru societate. Alături de aceste clase și categorii sociale, personalul din administrație și servicii, liberi profesioniști, desfășoară diferite activități sociale necesare asigurării progresului și bunei stări materiale a societății.

Transformările înnoitoare care au avut loc în economie, ca și în structura societății, au fost însoțite de măsuri corespunzătoare de natură să asigure repartizarea rațională a forțelor de producție pe teritoriul țării, capabile să contribuie la valorificarea plenară a resurselor naturale și umane, la apropierea nivelului de dezvoltare economică și social-culturală a unităților teritorial-administrative. Urbanizarea și politica de planificare urbană s-a înfăptuit în strînsă legătură cu obiectivele politicii repartizării teritoriale a forțelor de producție, ținînd seama de particularitățile determinate de așezarea geografică a localităților, de apropierea lor de resursele de materii prime, de potențialul resurselor de muncă disponibile.

Datorită transferului forței de muncă din agricultură în industrie și celelalte ramuri neagricole, în condițiile ritmului alert de industrializare s-au intensificat fluxurile migratorii dinspre sat spre oraș, s-au dezvoltat orașele existente și au apărut noi orașe pe harta țării. Trezite la o viață nouă un număr tot mai mare de localități au dobîndit caracteristici economice, culturale și edilitare care le apropie de orașe. În anii de după eliberare numărul municipiilor și orașelor a crescut de la 152 la 236, populația orășenească înregistrînd, în această perioadă, un spor de 4539,8 mii locuitori. Astăzi mai mult de 42 % din populația țării trăiește în municipii, orașe și comune suburbane.

Pentru atenuarea presiunii demografice și evitarea unor prea mari concentrări urbane, un număr însemnat de obiective economice au fost amplasate în orașele mijlocii sau mici, slab dezvoltate din punct de vedere economic.

Procesul de urbanizare, realizat în ritmuri rapide, a pus în fața urbanistilor, proiectanților și constructorilor de locuințe probleme deosebite ce se cereau rezolvate pe baza unor proiecte de ansamblu privind dezvoltarea orașelor, în raport cu cerințele actuale și de perspectivă mereu crescîndă ale populației orășenești. În unele orașe, care de-a lungul timpului s-au dezvoltat haotic, fără viziune de perspectivă și de ansamblu, construcția de locuințe a necesitat mari eforturi financiare, legate de

echiparea edilitară, comportind restructurări, amplificări și importante lucrări în afara teritoriului propriu-zis al cartierelor de locuit. Cu toate acestea construcțiile de locuințe din zona urbană a țării s-au desfășurat în ritmuri din ce în ce mai mari, necesitățile referitoare la spațiul de locuit fiind integrate într-un sistem complex de alte necesități care au fost satisfăcute în mod diferențiat și preferențial în raport cu veniturile și nevoile materiale și spirituale ale omului. Problema rezolvării locuințelor pentru toți membrii societății a fost socotită o importantă problemă de stat, care continuă să se rezolve în timp organizat, planificat și în strinsă dependență cu dezvoltarea de ansamblu a economiei țării.

În municipii și orașe s-au construit în medie, anual, 19,2 mii locuințe (3,8 locuințe la 1 000 locuitori), în perioada 1951—1953, de două ori mai multe locuințe, în perioada 1956—1959 (29,2 mii locuințe respectiv 7,3⁰/₀₀), și de peste trei ori (64,9 mii locuințe, 10,4⁰/₀₀) în anii 1960—1965. Locuințele construite în zona urbană a țării, în ultimii trei ani devansează necesarul de locuințe al căsătorilor încheiate în aceeași perioadă cu cca 73 mii apartamente.

Creșterea fondului de locuințe a fost însoțită de îmbunătățirea continuă a confortului, locuințele construite din fondul statului fiind înzestrate cu instalații de apă, curentă, canalizare, încălzire centrală etc. Sub aspectul îmbunătățirii confortului locuințelor s-au adus îmbunătățiri compartimentărilor interioare, dotării lor cu dependințe și alte elemente de confort corespunzătoare întregii game de funcțiuni specifice locuinței (dormit, studiu, destindere și recreere, pregătirea hranei și îngrijirea copiilor etc.).

Urbanizarea a fost însoțită de un amplu proces de transformare și modernizare a localităților rurale, de ridicarea nivelului lor de dotare din punct de vedere economic și social-cultural.

S-au adus importante îmbunătățiri împărțirii teritorial-administrative a țării și perfecționării în conducerea și administrarea localităților și a celorlalte unități teritoriale. Concomitent cu acțiunile de sistematizare a localităților rurale s-au intensificat ritmul de electrificare a satelor și au fost inițiate lucrări pentru extinderea rețelei de alimentare cu apă curentă și a rețelei de eliminare a apelor reziduale prin diferite sisteme de canalizare. Desfășurarea pe front larg a construcțiilor de locuințe și a edificiilor social-culturale a contribuit la schimbarea înfățișării satelor de altă dată.

Dezvoltarea activităților agricole pe baze industriale, în special pe seama activităților legate de valorificarea și desfacerea produselor agricole, lărgirea și diversificarea gamei serviciilor pentru populația rurală, a fost însoțită de creșterea numerică a ocupațiilor și meseriașilor cu caracter industrial (mecanici, lăcătuși, energeticieni, instalatori, tehnicieni radio și televiziune, ocupații specifice constructorilor etc.) care se exercită organizat în ateliere, secții de industrializare, brigăzi de construcții etc. Acest proces de penetrație a ocupațiilor industriale în rindurile populației rurale a contribuit la apropierea activităților agricole de activitățile industriale, la creșterea numerică a meșteșugarilor cooperatori în rindurile populației rurale, la sporirea rolului organizatoric și disciplinarea profesională a țărănimii, la modificarea statutului de viață și de muncă a acesteia.

În contextul general al realizărilor obținute de poporul nostru în domeniul ridicării nivelului general de cultură al populației se evidențiază, pe de o parte, lichidarea într-o perioadă relativ scurtă a neștiinței de carte și sporirea gradului de cuprindere în învățământ a copiilor de vîrstă școlară. Credem că este semnificativ să arătăm numai că în instituțiile școlare de toate gradele sînt cuprinși astăzi circa 4 milioane de elevi și studenți, ceea ce înseamnă că din 5 locuitori ai țării unul este cuprins într-o formă de învățământ. Ca urmare a generalizării învățămîntului de 10 ani și a îmbunătățirii indicelui de cuprindere a tineretului în școlile tehnice și profesionale, a crescut nivelul de cultură generală și tehnic de specialitate al muncitorilor și a personalului de specialitate din economie. Numai în ultimii trei ani, instituțiile școlare au pregătit pentru economie 444 mii cadre prin școlile medii de specialitate și școlile profesionale și 96 mii cadre cu pregătire superioară. Pînă la sfîrșitul anului 1974 urmează să intre în producție 425 mii de muncitori calificați, din care 138 mii sînt absolvenți ai învățămîntului profesional și ai liceelor de specialitate.

Dacă în anul 1950 la 10 mii locuitori reveneau 61 elevi care urmau cursurile școlilor profesionale și 79 elevi în învățămîntul de specialitate, în anul 1973 aceste proporții au ajuns la 170, respectiv 105. Dacă avem în vedere amplul proces de perfecționare profesională ce se desfășoară în toate unitățile economice și social-culturale pentru modernizarea și actualizarea cunoștințelor cu ultimele descoperiri ale științei și tehnicii contemporane, putem spune că astăzi, nu există în țara noastră tineri sau adulți în afara preocupării de a învăța.

Procesul de învățământ a suferit de-a lungul anilor, și în special după cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, o serie de perfecționări și modernizări de natură să asigure integrarea acestuia cu cercetarea și producția pentru a răspunde mai bine cerințelor dezvoltării economico-sociale. Plenara C.C. a P.C.R. din iunie 1973 a adoptat noi măsuri în domeniul învățămîntului, menite să asigure atît creșterea nivelului de cultură și civilizație a populației, cît și cadrele calificate necesare dezvoltării în ritmuri rapide a economiei naționale.

Instituțiile de cultură și artă, presa și cartea, mijloacele de comunicare în masă și-au adus o contribuție de seamă la ridicarea nivelului cultural și de instruire al populației, la cultivarea gusturilor artistice, la popularizarea realizărilor obținute și angajarea întregului popor în marea operă de edificare a socialismului, la cunoașterea operelor de artă, a tradițiilor și folclorului poporului român. În orientarea întregii activități cultural-artistice s-a avut în vedere satisfacerea cît mai completă a cerințelor spirituale pentru toate categoriile de oameni ai muncii (muncitori, intelectuali, țărani, tineri și vîrstnici, etc.) indiferent de sex și naționalitate, ridicarea nivelului de cunoștințe politice, ideologice și profesionale ale tuturor oamenilor muncii.

Satisfacerea cît mai deplină a cerințelor spirituale ale populației, prin lărgirea și diversificarea genurilor și manifestărilor cultural-artistice, a necesitat importante fonduri de la bugetul statului pentru finanțarea acțiunilor cultural-artistice, pentru extinderea și modernizarea bazei materiale a culturii. Astfel cheltuielile pentru acțiunile de cultură și artă au crescut de la 327 milioane lei în anul 1955, la 944,3 milioane

lei în anul 1973 înregistrând o creștere de circa 3 ori. Ca urmare a extinderii bazei materiale a unităților de cultură și artă, a îmbunătățirii repertoriului și a conținutului valorilor cultural-artistice a sporit interesul maselor largi pentru cunoașterea operelor de artă, vizionarea spectacolelor, vizitarea muzeelor, lectura fondului de cărți și a presei.

Este semnificativ să arătăm că în medie, anual, fiecare locuitor al țării vizionează astăzi 9 spectacole cinematografice față de numai 3 în anul 1948; din 1 000 locuitori, 609 vizionează spectacolele date de diferite genuri de teatre și instituții muzicale (față de 244 în anul 1948), 584 vizitează muzee de științe naturale, tehnice, istorice, etnografice, memoriale și de artă (față de 84 în anul 1948); din 10 000 locuitori 1 477 sînt abonați la radio și radioficare (162 în anul 1948) și 1 030 la televiziune.

Cercetările efectuate prin sondaj în rîndul populației arată că aproape jumătate din țărani cooperatori și mai mult de două treimi dintre muncitorii de la sate citesc cu regularitate presa, cărți beletristice și tehnice din diverse domenii.

Toate acestea vădesea justetea politicii partidului și statului nostru în realizarea programului cultural-educativ în strînsă legătură cu activitățile politico-educative și cu cerințele practicii sociale.

Referindu-se la necesitatea promovării consecvente a ideologiei socialiste în viața spirituală a poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, arăta că: „desfășurarea unei permanente activități politico-ideologice și de educație socialistă reprezintă o necesitate obiectivă în întreaga perioadă de construire a socialismului și comunismului, o componentă esențială a procesului de făurire a noii societăți. Noi considerăm, și am considerat întotdeauna, că menirea istorică a socialismului este nu numai de a elibera omul de asuprire și exploatare, de a asigura bunăstarea lui materială, ci de a făuri o civilizație spirituală superioară, care nu se poate realiza decît prin formarea unui om nou, cu o înaltă conștiință și pregătire culturală și profesională, cu un profil moral politic înaintat”.

Făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate — etapă nouă, în înaintarea victorioasă spre comunism, implică ridicarea în continuare a nivelului instrucției publice, a culturii poporului nostru, ca una din trăsăturile definitorii ale societății care se prefigurează.

Nivelul de trai material și cultural al populației — obiectiv esențial al politicii economico-sociale a statului român, țelul suprem în interesul căruia este condusă și coordonată întreaga activitate economică și socială, a crescut sistematic în decursul perioadelor istorice parcurse de țara noastră, odată cu dezvoltarea forțelor de producție, cu creșterea productivității sociale a muncii și în strînsă dependență cu sarcinile imediate și de perspectivă referitoare la asigurarea unui ritm susținut de dezvoltare economică socială.

* Nicolae Ceaușescu, *Expunere cu privire la programul P.C.R. pentru îmbunătățirea activității ideologice, ridicarea nivelului general al cunoașterii și educației socialiste a maselor, pentru așezarea relațiilor din societatea noastră pe baza principiilor etice și echității socialiste și comuniste*, București, Edit. politică, 1971, p. 13—14.

Ansamblul măsurilor și acțiunilor întreprinse pentru creșterea neîntreruptă a nivelului de trai al populației s-au realizat sistematic, folosindu-se din plin avantajele dezvoltării planificate a economiei naționale.

Resursele din venitul național repartizate pentru consumul populației a crescut în perioada 1950—1973 de peste 3,2 ori. În aceeași perioadă retribuția medie a muncii lucrătorilor din întreprinderi și instituții a crescut de 4,3 ori, concomitent cu sporirea de peste 2,7 ori a numărului acestora.

Înfăptuirea politicii de retribuție a muncii, a avut în vedere cu deosebire sporirea consecventă și în proporții mai ridicate a retribuției pentru lucrătorii din economie cu venituri mici. Retribuția minimă a fost în anul 1973 de 1000 lei, dublându-se în ultimul deceniu, raportul dintre retribuția minimă și maximă fiind astăzi de 1 : 6. În acest fel se înfăptuiește o repartitie mai echitabilă a veniturilor, în raport cu rezultatele muncii, cu mutațiile intervenite în sistemul de pregătire și caracterul diferențial al muncii prestate în activitatea economico-socială.

Transformarea pe baze moderne a agriculturii, îmbunătățirea sistemului de retribuție a muncii în agricultura cooperatistă, stimularea prin diferite mijloace a creșterii și valorificării superioare a producției agricole au contribuit la sporirea veniturilor țărănimii. Numai în ultimii 10 ani, veniturile bănești ale țărănimii au crescut de peste 2 ori.

Condițiile de muncă ale populației au continuat să se amelioreze în pas cu ritmul modernizării și înnoirii bazei tehnice materiale a economiei. S-au îmbunătățit în ansamblu condițiile economice, tehnice și igienico-sanitare în care populația ocupată își desfășoară munca, ceea ce a contribuit la creșterea productivității muncii, reducerea frecvenței accidentelor în muncă și a bolilor profesionale.

În scopul refacerii forțelor fizice și intelectuale s-a extins an de an baza tehnico-materială a stațiunilor de odihnă și tratament, a unităților de deservire turistică. A fost extinsă rețeaua și capacitatea creșelor, a caselor de copii orfani, a grădinițelor de copii și a căminelor pentru bătrâni.

Toți lucrătorii din economie au dreptul la o retribuție corespunzătoare cantității și calității muncii, fără deosebire de sex, naționalitate sau de altă natură, dreptul la concedii plătite, la pensie pentru limită de vîrstă sau din cauza invalidității.

Concomitent cu creșterea veniturilor populației, a sporit volumul consumului de bunuri alimentare, industriale și de servicii personale și s-au produs mutații calitative esențiale în structura acestora. A crescut în mod deosebit consumul de carne, grăsimi, ouă, zahăr în detrimentul consumului de făinoase, a sporit cererea de consum pentru bunuri industriale de calitate și s-a ridicat substanțial gradul de înzestrare a populației cu bunuri de folosință îndelungată pentru utilizări casnice și cu destinație culturală.

Evident, că toate aceste realizări au influențat pregnant asupra dezvoltării fizice și spirituale a omului și au contribuit la crearea unor

modele de viață și cultură superioare, la schimbarea comportamentului față de factorii reproductivi ai populației.

În ultimul deceniu populația României a crescut într-un ritm mediu anual 1,0% — pe baza creșterii natalității — ca urmare a măsurilor luate către sfârșitul anului 1966 pentru stimularea natalității și întărirea familiei — a scăderii în continuare a mortalității infantile și a mortalității specifice cu deosebire la primele vârste ale copilăriei. Ca urmare a scăderii mortalității generale și infantile durata medie a vieții a ajuns astăzi la 69 ani — cu perspective de creștere la 73 ani în următorii 15 ani.

Importantele realizări obținute de poporul român în cele trei decenii de viață liberă și adânci prefaceri sociale, constituie o cheazășie a înfăptuirii cu succes a mărețelor sarcini asumate pentru construirea în următoarele decenii a societății socialiste multilateral dezvoltate în țara noastră.